

2.4. Safiyyüddîn Abdülmü'min Urmevî

Mûsikî nazariyatı konusunda üstün eserler vermiş büyük müzisyen ve nazariyatçı Safiyyüddîn Abdülmümin Urmevî 1216 yılında Urumiye'de doğmuş daha sonra Bağdat'a göçmüştür.

Safiyyüddîn çağın önemli ilimlerini öğrenerek mûsikîde de son derece ileri bir seviyeye gelmiş ve bu ilmi yeniden canlandırmıştır.

Safiyyüddîn'in hayatını üç devreye ayırabiliriz. İlk dönem Musta'sım zamanındaki hayatı (1216-1258), ikinci dönem Moğolların Bağdat'ı işgali ve sonrası devresi (1258-1263), üçüncü dönem ise Cüveynîler Devrindeki hayatı (1258-1294). Urmevî, Halîfe Mustansır ve Musta'sım zamanlarında hattatların ve müzisyenlerin en büyüğü kabul ediliyordu.

Safiyyüddîn son Abbasi Halîfesi Musta'sım Billah'ın mûsikîşinaslığının yanında, sarayda kurulan yeni kütüphanede müstensih ve idareci olarak görev yaptı. Hülâgû'nun 1258'de Bağdat'ı istilası sırasında halife Musta'sım öldürülmüş, kütüphane ise yakılıp yıkılmıştı. Bu istiladan sonra Hülâgü, Safiyyüddîn'in sanatını takdir etmiş, kendisi ve ailesine hürmet edilmesini emretmişti. Daha sonra Moğol (İlhanlı) veziri Şemseddîn el-Cüveynî'nin oğullarının öğretmenliği ile görevlendirildi. 1294 yılında uzun yıllar yaşadığı Bağdat'ta vefat etti.

Kitapü'l-Edvâr ve Er-Risâletü'ş-Şerefiyye adlı iki önemli eser kaleme almıştır. Eserleri kendinden sonra gelen birçok nazariyatçıya temel kaynak olmuştur.

Safiyyüddîn aynı zamanda kanuna benzeyen, üçer üçer takılmış 81 telli dört köşeli bir müzik aleti olan "nüzhe" ile 39 veya 24 telli rebab, kânun ve nüzheden geliştirdiği "muğnî" isimli sazların mucididir.

XIV. yüzyıldan XVI. yüzyılın ortalarına kadar hem Türk dünyasının hem de ona komşu milletlerin nazari mûsikî çalışmalarında, Safiyyüddîn'in verdiği bilgiler incelendi, aydınlatıldı ve bazı ilaveler yapılarak daha geniş bir biçimde ele alındı. Kendisinden sonra gelen birçok müzik nazariyatçısı onun eserlerini şerh etmişlerdir.